СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 208. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 8. вересня, 1926.

VOL. XXXIV. No. 208. Jersey City, N. J., Wednesday, September 8. 1926. THREE CENTS

ЗЕЛІЗНИЧИЙ ПОЇЗД ЗЛЕТІВ У РІКУ

ЛЕДВИЛ, Колорадо, 5. вересня. — Машина й шість возів поспішного поїзду зелізниці Денвер енд Ріо Ґранде Вестерн Рейлровд звалилися з тору в ріку Аркензо недалеко коло Вако, в стейті Колорадо, 15 миль на полудне від сього міста. На місци згинуло 19 осіб, а 50 ще досі не найдено.

Причина випадку невідома. Зелізничий заряд не видав ще ніякої урядової заяви. Одні кажуть, що шина була зіпсута; другі, що поїзд спізнився о цілу годину, і наганяв утрачений час; треті, що з гори, попри котру йде тор, звалилася на поїзд скала.

МЕКСИКАНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК КРИТИКУЄ „ЛИЦАРІВ КОЛУМБА".

НЮ ЙОРК, 5. вересня. — Артуро Еліяс, ґенеральний конзуль Мексика, в своїй публичній заяві до американського народа критикує остро заходи католицької орґанізації Лицарів Колумба довести американський уряд до інтервенції в Мексику в обороні римо-католицької церкви.

Конзуль звертає увагу на те, що Лицарі Колумба виступили тут як речники римо-католицького епископату Мексика, просячи в імени його американський уряд, щоби він не дав мексиканському урядови виконувати постанов мексиканської конституції, які нарушують маеткові інтереси римського епископату.

МЕКСИКО ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ЗАГОВОРАМИ ПОВАЛЕНИХ ДИКТАТОРІВ.

МЕКСИКО, 5. вересня. — Мексиканський уряд віднісся до американського уряду з осторогою перед діяльностю родини Гуерти, поваленого диктатора Мексика, котра, сидячи на американській землі, плянує нові неспокої в Мексику.

ЦІКАВА КАРА ЗА НАРУШЕННЄ ПРОГИБІЦІЇ.

ТЕКАМА, Небраска, 5. вересня. — Судді кількох повітів сього стейту почали від певного часу карати всіх, обжалованих за нарушеннє прогибіційного закона, засуджуючи їх на побут у вязниці на самім хлібі й воді. Кара виносила від 20 до 30 днів. Шерифи кажуть, що від коли пішла по околиці вістка про сі кари, число случаїв обжаловань за пиятику сильно зменчилося.

САМОВБИЙСТВО З РЕВНИЦЬ.

БЕЙ ШОР, Лонґ Айленд, 5. вересня. — Сусіди, йдучи за смородом світляного ґазу, відкрили трупа 44-літонго Реймонда Снедекора. Коло нього лежав пращальний лист до матери підписаний: „Дурак, котрий хотів жити чесно".

Брат самовбийника каже, що жена покійного любила забавне життя, а він тихе домашне. Жінки тепер дома не було, й поліція не може її теж найти.

АНТИФАШИСТСЬКА КОНВЕНЦІЯ.

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — Нині покінчилася тут перша триднева конвенція Антифашистського Союза Північної Америки. Союз складається з ріжних робітничих і радикальних організацій. Заряд організації каже, що в ній є й комуністи, але організація не є комуністична.

ТРИ ДНІ ГАРНОЇ ПОГОДИ В МІСЯЦИ.

ВАШИНҐТОН, 5. вересня. — Бюро погоди занотувало для східної части Злучених Держав всего 3 дні гарної погоди в місяцю серпни. Бюро каже, що така погода для сеї части краю є незвичайною появою.

ВЕЛИКІ ПАРТІЇ БОЯТЬСЯ ПРОГИБІЦІЙНОГО ПИТАННЯ.

ВАШИНҐТОН, 5. вересня. — Немовби за спільною згодою обі великі партії не нарушують при сьогорічних виборах питання прогибіції. Републиканська партія далі говорить про добробут, а демократична заявляє, що тарифа найголовнійше питанне американської політики.

ІСТОРИЧНІ ПАМЯТКИ ПРО ПЕРШИХ ВІДКРИВЦІВ АМЕРИКИ

СІДНІ, Нова Шкотія, Канада, 5. вересня. — Погляди деяких учених, що на довгий час до Колумба Америку відкрили скандинавські войовники Вікінґи, найшли нині підтвердженнє в старинних гробах і румовищах, які відкрила підбіґунова виправа Мекмилена, яка вибиралася на досліди на припорученнє Музею Філда в Шикаґо.

КАТАСТРОФА НА ПІДЗЕМНІЙ ЗЕЛІЗНИЦІ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — Недалеко від стациї на 37-ій вулиці в Бруклині на підземній зелізниці системи Бруклин, обсунулася на їдучий поїзд коло 7. години вечером земля, роспущена довгою зливою. Вода й земля звалилися на поїзд з такою силою, що розбили вікна та побили людий. На місци згинуло 2 особи, а яких 30 вийшло з тяжкими тілесними ушкодженями.

ДІВЧИНА ПОПОВНИЛА САМОВБИЙСТВО ЧЕРЕЗ ЗАБОРОНУ ОСТРИҐТИ ВОЛОССЯ.

БРИДЖТОН, Ню Джерзі, 6. вересня. — Судовий лікар почав нині слідство над самовбийством 15-літної дівчини Анабелі Люис, яка застрілилася тут на фармі своїх родичів, як кажуть сусіди, через те, що родичі не дозволяли їй обтяти собі волосся по модному.

НОВА УКРАЇНСЬКА АПТЕКА („ДРУҐСТОР") У ЗАХІДНІЙ ПЕНСИЛВЕНІЇ.

Дня 29. липня сього року отворив у місті Ню Кенсинґтон, в стейті Пенсилвенії, власний „друґстор" гр. Іван Ґрацонь, син Михайла.

Молодий аптекар має всего 23. роки. Покінчив він науку на Питсбурськім університеті.

ВТРАЧЕНА ЛЬВІВСЬКА СЕНЗАЦІЯ.

Великої чести зазнав Львів, куди недавно приїхав у відвідини американський міліонер, Мек Кормік, зі своєю жінкою, польською співачкою Вальською, яка виступала в міській опері. Мек Кормік давно вже немолодий, розвівся для співачки з першою своєю жінкою, дочкою міліярдера Ракфелера, вложив величезне майно в оперу в Шикаго, щоби нова химерна жінка мала де показувати свою красу та голос, ще й — це-ж необхідна умовина молодого подружа! — відмолодився Штайнахівською методою. Якби мешканці Львова були знали про його побут у місті, то певно половина пішла би під готель Жоржа, щоби подивитись не на його жінку, а на нього.

ЯК ПАПУГА ПЕРЕЇХАЛАСЬ БЕЗ БІЛЄТА.

В менчестерській пристані розпаковували скриньки бананів із Канарійських островів. В одній скриньці найшли зелену, дуже гарну папугу, що подорожувала три тижні без білєту, або як то кажеться „зайцем", ще й банани заїдала.

ЕЛЄКТРИФІКАЦІЯ СВІТА.

Електрична комунікація на світі простягається на просторі 4505 миль. Америка стоїть на першому місці (900 миль). З европейських держав перше місце займає Швеція (744 миль), дальше йде Франція (659 м.), Швайцарія (636), Німеччина (635). Англія має всього лише 28 миль електричних доріг.

УБИВСТВО ПОЛІЦІЙНОГО КОНФІДЕНТА.

У Варшаві в 9. г. веч. на вулиці кілька невідомих людей дало 20 смертельних стрілів до поліційного конфідента Ульбриха-Беднарчика, який, здається, служив не лише самій поліції. Його вбивство було наслідком приготовленої помсти його недавніми партійними товаришами, комуністами. Прегарна урядова професія політичних поліційних конфідентів, піддержувана деякими державами XX. віку, збогачує постійно хроніку сицилійської „вендетти".

РЕКОРД ГОЛОДІВКИ.

Голодомор Лінденеб з Будапешту закінчив по 50-ти днях і 8-ми годинах свою голодівку. Таким робом установив він новий рекорд голодівки.

ЗА УБИВСТВО ПЕРЕД 8 РОКАМИ.

Дня 22. листопада 1918 р. впала в ночі до мешкання кравця Якова Наєра у Львові (вул. Шпитальна 22.) банда з 3 розбишак, одягнених у польський військовий однострій. Голова цієї банди мав на собі шкіряну куртку і відзнаки Червоного Хреста. Банда впала до мешкання під претекстом пошукування дезертирів. Провідник банди стрілив до Наєра з кріса, ранивши його в живіт; колиж ранений від страшного болю почав кричати, бандит почав душити його колінами. В мешканні була ще жінка Наєра і 3 маленьких дітей. Коли Наєр перестав виявляти ознаки життя, бандит, приклавши дуло до висків його жінки, мав намір вистрілити. На прохання 12-літньої дочки другий бандит відтягнув його зі словами: „Павелку, дай спокуй!" Після цього убивства бандити опорожнили мешкання, забравши з собою ріжні дорогі річи, при чому мати з дочкою мусіли їм допомагати в пакуванні добичі. Чотири тижні після того убивства дочка пізнала провідника банди в особі Павла Пелеха, який, хоч греко-католик, воював по стороні Поляків. Арештований і пізнаний рядом свідків, намагався Пелех покінчити з собою самовбивством і попретинав собі жили. Пізнійше зі шпиталю втік і від того часу чутки про нього не було. Аж недавно один зі свідків того убивства стрінув Пелеха в Яричеві, де розбійник оженився і відкрив собі пекарню. Повідомлена про це поліція арештувала Пелеха і перевела його до карного суду у Львові. Слідство в цій справі провадить суддя Вітошинський.

В пятницю (30. липня) переслухувано у суді свідків, які могли щонебудь розповісти про це убивство. З причини дуже великої кількости тих свідків конфронтовано їх із злочинцем в малій салі розправ. Не зважаючи на те, що Пелех дуже змінився, запустивши довгу бороду, частина свідків пізнала його і ствердила, що він в листопадових днях гуляв на Шпитальній вулиці. В часі зізнань тих свідків (було їх около 30) Пелех признався нарешті до убивства Наєра, при чому вказав на одного зі свідків, які його найбільше „засипували", як на провідника банди. Того свідка, не зважаючи на його відпекування, арештовано таки на місці і відставлено до тюрми при вул. Баторія.

Слідство ведеться далі.

ЗЛОДІЙСЬКА ХРОНІКА.

У Бережанах і околиці вийшли наверх хабарницькі справки жидівських підприємців, що випікали хліб для військових касарень і були посередниками перед асентерунковою комісією, беручи за звільнення від військової служби по 150 дол. — 18-літній Мехель Куцер з Рави Руської не має ніякого пошанівку для своєї віри, бо користаючи з легкого доступу до львівської синагоґи, від довшого часу крав звідти гроші, призначені для бідних, і деякі цінні предмети.

РЕҐУЛЯЦІЯ ПОЛЬСЬКО-РУМУНСЬКОГО КОРДОНУ.

В Чернівцях відбувся зїзд польсько-румунської кордонної делеґації, на якому принято реґулямін мішаної кордонної польсько-румунської комісії і вибрано 2 підкомісії: територіяльну і технічну, а також виготовлено плян комісії на найближчий час. Таким чином започатковано працю спільного усталення польсько-румунського кордону, який до цього часу проходив провізорично давньою лінією, яка відмежовувала Галичину від Буковини з незначними відхиленнями.

ГАЙВОРОННЯ.

„Слово Польске" що-кілька днів пускає новинку, якої метою є доноси на Українців за їх „протидержавну, зрадливу роботу". Найбільше суперечні звістки про арештування у звязку з з „українською шпиґунською орґанізацією" воно зводить у ч. 209 до дуже простого знаменника: всі особи, в яких поліція робила ревізії, на підставі найбільше випадкових доносів (нпр. проф. Ст. Шаха, помішали з якимсь иншим Шахом!) і з яких деякі стоять осторонь від усякого суспільного життя, „Слово Польске" реєструє як арештованих і як шпиґунів, хоча більшість з них ходить на волі, не почуваючись до ніякої вини. Редактори „Сл. Польського", які так запопадливо вірять усім арештуванням Українців, свідомо не хотять телефонувати на поліцію за інформаціями, щоби не псувати своєї донощицької методи.

ПОЛЬСЬКІ ФІНАНСІСТИ.

У Варшаві арештували якогось Й. Квасьняка, що від довшого часу виступав як князь Скірмунт там і у Львові і фальшував валютові посвідки. — Львівський директор „Банку Влосцянськеґо" Евген Фльорянський застрілився у варшавськім готелі в моменті, коли прийшла його арештувати поліція. — Спеціяльна соймова комісія, що веде слідство у „Союзі фабрик сірників" у Варшаві, ствердила, що в цьому товаристві є на 13 урядовців 11 директорів з пересічною платою... 300 долярів місячно, а в одній надзірній раді сидить один посол.

БАНДИТ, ЩО ОГРАБИВ ЛЕНІНА.

Недавно арештували в Москві бандита Коняева, товариша проводира бандитів з 1917—19 рр. Якова Кошелькова, який нападав у цих роках на мешканців Москви та околиці і вславився тим, що зі своєю бандою напав на Леніна, коли він раз їхав зі своєю жінкою Крупською, на засідання „совета". Кошельков відобрав від Леніна револьвер, портфель з документами і щез. Кошелькова вбили внедовзі пізніше, коли він відстрілювався перед поліцією. Цікаво те, що його приятеля Коняева схопили тепер саме в тому місці, де колись Кошельков ограбив Леніна.

БУНТ ВІЙСКА В ЕСПАНІЇ

МАДРИД, 5. вересня. — Вся команда артилерії та війскові кадети, невдоволені зарядженнем уряду про виборність офіцирських становищ, виповіли послух урядови. Уряд сейчас проголосив военний стан, захопив у свій виключний ужиток телефони й телеґрафи, казав переарештувати всіх збунтованих і, як каже, в сей спосіб уже здушив війсковий бунт.

АНГЛІЇ ЯНЕ ВІРИТЬ У ПОБІДУ УРЯДУ.

ЛОНДОН, 5. вересня. — Хоча еспанський уряд повідомляє чужі уряди, що він здушив бунт війск, в політичних кругах ся вістка стрічається з недовірєм. Загально припускають, що клопоти уряду більші, як уряд представляє в своїх депешах, які не можуть бути сконтрольовані через цензуру.

ЗАМАХ НА ЖИТТЯ КОРОЛЯ.

ЛОНДОН, 6. вересня. — Ґазета Дейлі Мейл подає, що републиканці в Еспанії пробували пірвати короля та завести републику, але замах не вдався через за вчасний вибух війскової революції та утечу короля зі столиці.

В бійках межи бунтарями а вірними війсками згинуло 2 жовнірів. Уряд установив полеві суди над збунтованими жовнірами.

НІМЕЧЧИНА ДОПУЩЕНА ДО ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, 4. вересня. — Рада Ліґи Народів постановила допустити Німеччину до Ліґи Народів, даючи їй постійне місце в Раді.

Рівночасно претенсії Еспанії старалася Ліґа вдоволити в той спосіб, що Еспанії предложено непостійне місце в Раді.

СТРАШНИЙ ТАЙФУН В ЯПАНІ.

ТОКІО, 4. вересня. — Середну частину й східне побереже Япану навістив один з найстрашнійщих тайфунів япанської історії. Число людий, які погибли підчас вітруги, може виносити понад сотку. Два повіти просто зовсім знищені. Один поїзд зісунувся з підмитого тору в ріку.

АНГЛІЙСЬКІ ВЛАСТИТЕЛІ ВУГЛЯ ВІДКИДАЮТЬ ЗГОДУ.

ЛОНДОН, 4. вересня. — Властителі англійських копалень вугля відкинули нові заходи коло полаґодження англійського вуглевого страйку, не згодившися на переговори з урядом і страйкарами, кажучи, що страйк уже кінчиться, бо робітники вертаються до роботи, та що уряд не повинен уже більше мішатися до страйку.

НЕДОБІР АВСТРІЙСЬКИХ ЗЕЛІЗНИЦЬ.

ВІДЕНЬ, 4. вересня. — Австрійські державні зелізниці за 8 місяців сього року наробили півчверта міліона долярів дефіциту. Зелізнича дирекція в своїм звіті подає, що недобір спричинило поширеннє автомобілів і літаків.

НЕБУВАЛА ОПЕРАЦІЯ.

ПАРИЖ, 4. вересня. — Др. Ларіє з міста Кале доконав у їдучім поїзді горляної операції на одному пасажирі. Лікар вийшов з операції побитий і подрапаний лікарським нарядем, але пацієнт буде жити.

ТЕАТРАЛЬНЕ НЕЩАСТЄ В ІРЛЯНДІЇ.

ДАБЛИН, Ірляндія, 6. вересня. — Підчас показування рухомих образків у шопі в маленькому айриському селі, в повіті Лимерик, займилися пластинки, а від них ціла шопа. Пожар захопив всіх зібраних немовби в огневу лапку, бо вийти вони могли лишень по одній драбині. Серед страшної паніки, яка зпанувала серед видців, стратовано кількоро дітий на смерть. Згинуло, здається, 47 осіб.

ДЕ ЛЕЖИТЬ МУЗИЧНИЙ НЕРВ?

ПАРИЖ, 4. вересня. — Швайцарський учений Геплі виступив з науковою теорією, що „музичний нерв", який дає людині можність відчувати музику, находиться в нозі, а саме на нервах, що йдуть по мяснях, які вкривають котики ноги. Геплі не показав, як він дійшов до свого відкриття, в якого правдивість загально сумніваються.

ВАЖНЕ ЛІКАРСЬКЕ ВІДКРИТТЯ.

ЖЕНЕВА, 6. вересня. — Професор чеського університету др. Юревич та його асистентка др. Елеґіна відкрили спосіб, при помочи котрого можна робити переливанне звіриннної крови в людину. Досі таке переливанне викликало застроєнне людського організму.

САМОВБИЙСТВО БАТЬКА ЧЕРЕЗ ВОЛОССЯ ДІВЧАТ.

ПАРИЖ, 6. вересня. — Тут поповнив самовбийство богатий купець Чарль Серлянді, коли дві його дочки вимусили на ньому згодитися на те, щоби вони обтяли собі волосся після загальної жіночої моди. Батько грозив їм, що він поповнить самовбийство, як вони обстрижуть свої кучері, але дівчата не брали батьківської погрози поважно.

„ЄНКІ ДУДЕЛ" АЙРИСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ.

ЛОНДОН, 4. вересня. — Др. Ґретен Флад, айриський історик музики, доказав, що арія „Єнкі Дудел", яка відограла таку велику ролю в часи американської революції, є айриського походження.

МУСОЛІНІ ВІДКЛИКАЄТЬСЯ ДО ЖІНОК.

РИМ, 5. вересня. — Фашистська ґазета „Імперо" (Приказую) видала заклик до італійських жінок ратувати Італію. Ґазета кличе їх жертвувати всі свої золоті прикраси на ратуванне італійських гроший.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РУТЕНСЬКИЙ ЕПИСКОП ДЛЯ КАНАДИ

З дуже достовірного жерела нас повідомляють, що в найблищому часі забере Рим з Канади українського католицького епископа Преосв. Будку, а на його місце приходить з ласки Польщі Василіянин о. Бура.

Особа нового епископа, як бачимо вже з самого імени, ширшому загалови нашого громадянства цілком невідома. Підобрала отже Польща таку особу, яка цілком певно не буде в силі розвязати тих важких завдань, які спадають на наш нарід, а головно на українську церкву в Америці. Таке нам пишуть з краю.

Подаючи отту вістку, не думаємо спинятися над самим фактом усунення епископа Будки. Не знаємо, чи це сталося на його власну просьбу, чи з яких инших причин. Не думаємо рівнож займатися критикою душпастирської і громадянської діяльности епископа Будки. Одно тільки можемо ствердити, що епископа Будку Поляки ненавиділи та що він все і всюди маніфестував себе Українцем.

Колиж зайшла потреба змінити особу епископа в Канаді, то ця справа інтересує нас ще о стільки, що ми схотіли би заощадити канадійським браттям при тій зміні тих всіх прикростей, які приходиться нам тут переживати в Америці з надісланим нам епископом д-ром Богачевським. І тому, коли вже мають вони дістати нового епископа, хай завчасу роблять відповідні заходи, щоб тим епископом стала особа, якої дотеперішна діяльність дає запоруку, що маємо до діла з людиною сильного і непохитного характеру, яка вже дала доказ любови і посвяти для свого народу. А таких священиків в краю маємо, маємо їх навіть тут на еміґрації. Маємо таких, що покінчили високі заграничні студії, які служили в рядах української армії, які терпіли в польських таборах смерти, яких Ляхи вязнили і мучили. От таких треба нам тут епископів, бо тільки такі зможуть задержати гармонію між церквою а громадянством, бо тільки такі зможуть піддержати духа нашої еміграції та наклонити її до нових жертв для допомоги визвольній боротьбі нашого народа.

В противному разі новий епископ не принесе українським католицьким емігрантам ніякої користи. Збільшить тільки церковний хаос. А українське громадянство буде мати хиба тільки одного рутенця більше. Щоби цего не було, треба лихови зарадити. Обовязок той спадає одначе головно на Українців католиків в Канаді. Навчені сумним досвідом, звертаємо їх увагу, щоби цеї справи не занедбували.

ХОЧУТЬ НАС ҐОДИТИ

Дітройтська польська ґазета „Рекорд Цодзєнни" вислала до Польщі американського репортера Невіна О. Вінтера, щоби він подав їй свої враження з відносин в Польщі. В однім з надісланих з Польщі артикулів обговорює Вінтер квестію національних меншостей. В тій справі мав він розмову з послом Хруцьким, який зазначив:

„Сегодня 7 міліонів Українців (два рази стільки, як подає офіціяльна польська статистика) є горожанами польської держави. Ми особисто хочемо злуки з Українською Республикою, яка існує попри Совітську Росію. Через те посуджують нас Поляки о большевизм. Але нема нічого дальшого від правди. Існує тут тільки одно велике національне почування, яке пхає в ту сторону кождого, в кім тільки пливе українська кров. Тепер маємо 20 послів в соймі і 6 в польськім сенаті і будемо боротися о наші права.

„Коли Ліґа Націй затвердила в 1924 р. віддане Східної Галичини Польщі, то сталося це в тім виразнім розумінню, що та провінція одержить автономію, як замешкана через українську більшість. До сього часу автономії тої нема. Що більше, коли польський уряд перебрав львівський університет і зробив з него польську інституцію, обіцяв він, що побудує університет український. До сього часу не зроблено нічого і в тій справі.

„150 православних церков віддано католицькій церкві, а 350 замкнено. Хоч не сконфісковано церковного майна, то віддано його таки під заряд держави, яка забирає для себе весь дохід. Сотки українських шкіл цілковито спольонізовано і вчать в них тільки польської мови."

Вінтер подає, що становище Українців є найбільш безкомпромісове. Так само ворожо настроєні до Польщі ще й Білорусини. Він зазначує, що дуже можливо, що ті всі закиди є переборщені, але навіть в тім случаю треба признати, що в Польщі не є всьо в порядку, що там є доволі причин до нарікання. Поляки повинні були навчитися зі своєї власної історії, що на ніщо не придадуться всі національні утиски. Бож всі царські та пруські зусилля таки не змогли зробити з Поляків Росіян чи Німців. Релігійні переслідування не навернуть іновірців. Навіть інквізиція не поможе, бо вона тільки творить мучеників.

Ситуація в Польщі на думку Вінтера дуже важка. Національні меншости становлять велику небезпеку для Польщі. Тому американські Поляки, для яких Українці не мають потреби мати якоїсь особлившої ненависти, повинні ужити свого впливу і натиску на польський уряд, щоби він змінив свою політику супроти других народностей, що живуть в Польщі та завів в Польщі такий лад, як його маємо в Америці, де живуть одна попри другу сотки ріжних народів світа, які плекають тут свою мову, мають свої школи і свої церкви.

Так виглядає голос американського кореспондента, прихильника Польщі. Є він, як і другі подібні до нього голоси, голосом вопіющого в пустині.

ФРАНЦУЗ ПРО ПОЛЬЩУ

OLIVIER L' ETCHEGOYEN, POLOGNE, POLOGNE... (PARIS 1925).

Франція й Польща — союзники. На Мировій Конференції Франція будувала „велику Польщу", щоб мати сильного союзника проти Німеччини і проти радянських републик. І коли Француз говорить про Польщу, то хвалить її, аж недобре робиться. Розхвалюють Польщу Французи всякого роду: політики, вчені й поети, праві й ліві.

Ось вам учений Оляр (Anlard), славний історик, який підписав був відомий маніфест проти білого террору в Польщі, а потім, коли поїхав до Польщі, переконався, що скривдив Польщу, і оголосив своє покаяння.

Аби вчений і політик Пенлеве, теперішній міністер війни, який також був підписав маніфест проти білого террору в Польщі, а опісля написав передмову до книжки про польську армію. Як він там розхвалив Польщу та її війско!

Не остав позаду і другий визначний лівий політик Ерріо. Він також змив свою вину, якої допустився підписанням маніфесту, — а саме написав статтю про те, що Польща служить опорою світового мира.

Або в кінці французький соціяліст Поль-Бонкур, який від довшого часу заступає Францію в Союзі Націй — поїхавши до Польщі і погостившися на польських бенкетах, він оголосив світови, що Польща боронить европейську цівілізацію перед „варварським сходом".

І як серед великої спеки холодна вода, — так серед сеї душної атмосфери брехливих похвал для Польщі впливає на вас книжка, якої назва виписана висше.

Автор книжки, висший французький офіцир **Оліве Ечегоен** прибув до Польщі з армією Галлера і перебув там час польсько-радянської війни, як член французької військової місії. Дивним дивом він умів і мав відвагу дивитися на Польщу власними очима, а не очима Поляків, які йому Польщу показували. І тому його книжка про Польщу вийшла не така, як висше згадані похвали французьких політиків.

Його також годували й поїли на бенкетах, але він виніс тільки враження, що в Польщі вся „сметанка" безконечно пє й гуляє.

Його також чарували польські дами. Але се викликало в нього таке міркування: „В Европі, коли дама вам подобається, ви найперше представляєтеся, потім залицяєтеся, потім стаєте її любовником. Тут все те йде так швидко, що ви найперше стаєте любовником, а аж опісля називаєте своє імя"...

Йому також говорили про большевицьку небезпеку, про цивілізаційну місію Польщі, але він не ловився на ті слова, тільки вмів дивитися й оцінювати.

„Большевицька небезпека"... Перше всего автор уміє поставитися критично до самого большевизму. **Критично,** — себто не так, як ставилося його окруження. Отже порівнює большевицьку революцію з революцією у Франції, бере на увагу російські відносини, словом, старається не бути одностороннім.

А при тім дуже добре бачить, що Польщі не йде про поборювання большевизму, тільки про рабунок не-польських земель. Так він і оцінює „славний" похід Пілсудского на Київ. Варта прочитати ті сторінки, де він описує, як польські офіцири тікали перед кавалерією Буденного, або як оставляли військове майно, хорих, ранених, бо потребували возів, щоби вивозити накрадене добро з України.

В звязку з сим одна подробиця, — на скільки Франція причинилася до того походу на Україну.

„На весні 1920 р. — пише він — Франція доставила польському правительству 327,700 крісів, 2,800 скорострілів, 48,000 револьверів з 518 міліонами набоїв, 1,494 гармати з 10,123,000 набоїв, 291 літаків, 250 автомобілів, 800 тягарових возів, 4,500 кінних возів, 400,000 плащів, 655,000 блюз, 540,000 штанів, 780,000 пар чобіт, 830,000 сорочок, 1,588,000 спідних штанів, 226,000 покривал, 292,000 наплечників, полеві шпиталі, амбулянси і т. д."

Вичисливши се, додав: „Треба зазначити дату: початок весни 1920 р., бо через три місяці, підчас загального розвалу польської армії, весь сей матеріял оставлено большевикам, і треба було дати новий, очевидно знов нашим коштом".

„Цівілізаційна місія"... Хто її має сповняти? Та Польща, де висші верстви бенкетують, адміністрація нездарна і хабарницька, а нарід бідний і темний. При тім автор добре бачить, що та „цівілізаційна місія" є пустим, брехливим словом, яке має закрити рабунок не-польських земель.

Як свідок-очевидець автор докладно описує напад Польщі на Вильно.

Забезпечившися при помочи Франції перед радянськими републиками, Польща 30. серпня 1920 р. напала на Литву, щоб відібрати від неї Вильно, яке радянські війська були відвоювали від Польщі і яке радянське правительство відступило Литві.

Одначе в справу вмішався Союз Націй і Польща була примушена вступити в переговори з Литвою. Переговори почалися в Сувалках, 30. вересня, в присутности Контрольної комісії Союза Націй.

„Дня 7. жовтня — пише далі автор — переговори осягнули ціль. Означено тимчасову лінію, якої не сміли переступити війська. Отже можна було надіятися, що праця для означення дефінітивної границі могтиме йти спокійно, числячися з усіми міркуваннями етнічними й історичними. **Одначе се був рахунок без Поляків.** Президент польської републики Пілсудский, ведучи переговори з Литовцями і здобуваючи таким чином їх довіря, рівночасно збирає в своїм особистім поїзді в Гродні ґенералів Ридза-Сміґлого, Йонтковского, Бербецкого, Желіґовського і приготовляє з ними напад на Вильно. 6. жовтня Пілсудский їде особисто до Ліди, де відбуває перегляд пяти дивізій, які під командою Желіґовського мають виконати напад. Другого дня, 7. жовтня, вернувши до Сувалків, шеф польської держави, даючи приклад рідкої дволичности, підписує договір з Литвою, а в вечері того самого дня починається напад на Вильно. В кінці 9. жовтня Желіґовський є паном міста. Союз Націй обурюється на сей нечуваний розбій, протестує і домагається негайного відкликання військ Желіґовського. Варшавське правительство відрікається свого ґенерала, одначе відмовляється відкликати його або видати які-небудь зарядження проти нього".

Так Желіґовський здобув Вильно для Польщі.

А тепер ще одна подробиця: „Особиста риса — пише Ечеґоен — пятнує віроломство і дволичність Пілсудского і польського правительства. День перед своєю димісією зі становища президента Републики, 6. грудня 1922 р., Пілсудский скликає до себе уповноважених міністрів Англії, Франції, Злучених Держав та Італії, окредитованих у Варшаві, і заявляє їм без обиняків, що напад на Вильно був приготовлений і виконаний, на його виразний приказ, що Желіґовський, се вірний жовнір, який ніколи не був „ребулянтом", тільки навпаки, був дуже слухняний".

Сю подробицю бере автор з книжки тодішнього уповноваженого міністра Італії в Польщі (Toncasini, „Resurre zione della Polonia", Milano, 1925).

Польсько - литовському питанню привязує автор богато уваги і є про нього добре поінформований.

На жаль, не можна сього сказати про його обзнакомлення з польсько - українським питанням, — хоч не можна йому відмовити доброї волі. Він з великим натиском зазначує, що українські землі анектувала Польща проти волі населення, згадує про польсько-українську війну за Галичину, дає влучну оцінку походу Пілсудского на Київ, вважаючи його походом для грабунку не-польських земель.

Одначе при тім усім не може як слід визнатися в тій плутанині, якою обснували українське питання Росія і Польща. І так говорить він не про один український нарід, а про Галичан, Русинів, Малорусів і Українців, яких поневолила Польща.

Так само хибно оцінює події на Україні, коли говорить про те, що всі Українці, — за вимком Петлюри, який заявився за Польщею — виявили свою прихильність до Росії. Польща й Росія закривають авторови дійсну суть українського питання.

Очевидно, ся непоінформованість, се не тільки вина автора, але також українських кругів, які не дбають як слід про інформування світа про свої справи.

В кождім разі треба ствердити, що при всій плутанині автор вірно стверджує ворожість українського населення на українських землях, анектованих Польщею, до Польщі.

Ся ворожість народів, поневолених Польщею, до Польщі, є головною основою провідної політичної думки автора. Він боїться, що тісний союз Франції з Польщею не тільки не принесе Франції сподіваної користи, а ще може принести велику шкоду.

На випадок конфлікту між Францією й Німеччиною польська армія не може сповнити надій Франції, бо вона зложена в великій части з елементів, ворожих Польщі, з елементів, які скористають з першої нагоди, щоби звернути своє оружа проти Польщі.

Так само боїться автор ще одної війни Польщі з Радянським Союзом.

Автор написав свою книжку про Польщу, щоб показати своїм землякам правдивий образ Польщі, щоб перестерегти свою батьківщину Францію перед союзом з Польщею, бо він не вірить в істнування Польщі і вважає її тюрмою народів, яка мусить розпастися.

„Дай Боже, щоб я помилився, але я боюся, що небогато літ мине і Польща закінчить своє ефемерне істнування, якому покладе кінець четвертий і дефінітивний поділ".

Так кінчить Ечеґоен свою книжку про Польщу.

Можемо тільки побажати, щоб народи, які терплять під польським ярмом, йому як найшвидше доказали, **що він не помилився.**

Прага, 24. серпня 1926.

Проф. др. **Мих. Лозинський.**

ДО ВСІХ РАДЕХІВЦІВ.

Чи доходить до тебе, Брате, Сестро, голос з країни мук і сліз?

Чи лежить Тобі ще на серцю хоть крихітка любви до цеї рідної землі? Чи чуєш крик, зойк і лямент твоїх братів, як вони стогнуть нещасні, скатовані по ляцьких тюрмах? Обізвись, Брате, обізвись, бо хтож обізветься як не ми. Хто обітре їм ту гірку сльозу як ми її не обітремо. Ось тепер свіжа жертва жде Радехівщину. Ми дістали відомість, що з Радехова хочуть забрати найбільшого просвітителя Радехівщини котрий цілою Радехівщиною потряс і збудив її зі сну. Сею працьовитою і ніколи не піддаючоюся людиною є о. д-р Пелліх.

Він постарався о те, що нині в Радехівщині маємо кількадесять читалень і кооператив, що там ведуться курси для неграмотних, що там є школа промислова і кілька народних домів.

Він пішов поміж нарід від села до села, будив нарід, заохочував і орґанізував читальні. Коли прийшла клята ляшня, ся людина мала відвагу виступити проти гнету ляцького і запротестувати. Він не піддався гнобителеви. За те нещасний пересидів більш року в ляцькій тюрмі. Думали Ляхи, що зломлять сю дорогу нам людину, але ні. Хоть тілесно був зморений, але духом остав він твердий далі. Ось недавно Ляхи знов вложили одну петлю на наш нарід і на церкву. Так званий конкордат наказав нашим священикам споминати і вихвалювати своїх гнобителів по церквах. Богато повинувалося без опору, але о. д-р Пелліх знов зірвався останними силами і запротестував.

Сказав в церкві, що не пора гнобителя величати. Пішов він по селах і там представляв людям, що хоче ворог зробити тепер з церквою. Не поминав він нікого підчас Служби Божої, лише свій український нарід.

І знов кинули Ляхи о. Пелліха в сирі мури арешту, а коли він заслаб, пустили його, але слідство ведуть далі і хотять його покарати тяжкою і довголітною тюрмою та вигнати з парохії.

Як відомо, в о. д-ра Пелліха нема жадного маєтку крім цего дорогого серця для України, котре він посвятив для українського народа.

Тепер пора нам його поратувати. Поратуймо нещасного, щоби не погиб в ляцьких кайданах.

Йому треба оборони, а платити він не має звідки. Отож не даймо йому пропадати, пішлім жертви на його оборону, що хто може, впрост до Радехова на адресу: Кооператива, Торговельна Спілка в Радехові, на оборону о. д-р Пелліха. Знов же істнуючі два Комітети, в Нортгемптон і Нюарк, Н. Дж., попруть ту збірку і зі свого боку.

Жертви можна висилати і через Обєднанне.

За комітет Радехівців:

Павло Ленчук, писар.

ВАЖНЕ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ В АМЕРИЦІ

Отсим повідомляємо Хв. Заряди тутешніх українських шкіл, що ми замовили зі старого краю український Буквар (зладжений спеціяльно для Америки) і Другу Читанку М. Матвійчука. Обі сі шкільні книжки є написані після найновійших педаґоґічних вимог і після нашого найновійшого правопису. Ніякі, видані доси шкільні підручники для початкових українських шкіл, не можуть рівнатися з читанками п. Матвійчука. Про них навіть україножерне „Слово польське" мусіло висловитися з признанням і остерігає перед ними польську владу. Голос наших національних ворогів — се найліпша рекомендація обох згаданих книжок.

Сподіваємося дістати сі книжки десь в половині вересня. Тоді напишемо про них обширнійше і подамо їх ціну. Покищо просимо Хв. Заряди наших шкіл надсилати відповідні замовлення.

Книгарня „Свободи".

НА РОЗЯТРЕНИХ РУЇНАХ БЕСАРАБІЇ РОБЛЯТЬ КАРІЄРУ.

Разом з тим, як на терені нового парлямету Румунії виникають новітні міжпартійні комбінації, підноситься в гору й загострюється сама боротьба між партіями за вплив на уряд. І, як звичайно буває, в цій боротьбі не без того, щоби дехто не поправ чужої і своєї політичної білизни. Тепер сварка йде про те, хто з політичних проводирів виніс на своїх плечах „приєднання" Бесарабії до Румунії. Тема надто пекуча і зрозуміло, що з язика у полемістів зриваються иноді такі слова, що до нині їх старанно заховували. Пан Інкулець (бувший міністер уряду Братіяну) 4-липня цього року заявив у своїй парляментарній промові, що „приєднання" Бесарабії до Румунії готувалося ще 1905 року і в 1917 р. за його (промовця) допомогою, таке приєднання" й відбулося. Противники Інкульця в „Адеверул" з 17. VII. ц. р. приходять йому на допомогу і нагадують його памяти одну з його промов, ще в часі, коли він був комісарем Тимчасового Уряду від Керенського. „В Бесарабії тільки жмінка людей дивиться за Прут (то є до Румунії), бо доля Бесарабії звязана з долею Росії, країни більш вільної, ніж Румунія. Так само дивиться й молдавське селянство". Так говорив свого часу Інкулець. І далі: „На нас насуває небезпека з боку Румунії, але ми маємо надію оборонити свободу від апетитів Румунії". Це не заважає тепер йому брати на себе честь „приєднання" Бесарабії до Румунії і вихвачувати побідну пальму в цій святій справі з рук проф. Стере. Думка-ж Мейснера, міністра громадських робіт, ще инша: він гадає, що до „приєднання" Бесарабії причинився не хто инший, як Марґіломан, що в день голосовання Бесарабії скликав за участю військової команди зібрання, що ухвалило окружити будинок Сфатул-Церія військом для... „охорони".

Цікаво, за ким буде визнано славу румунського Івана Калити (збирача земель).

ГУЦУЛИ ПЕРЕД ЛЬВІВСЬКИМ СУДОМ.

Дня 30. липня ц. р. привезено до львівської тюрми при окружнім карнім суді 11 Гуцулів, обвинувачених у злочині державної зради з § 58 карн. зак. Прокуратура при окр. суді в Коломиї виготовила проти них акт обвинувачення, але в останній хвилі справу перенесено до львівського суду тільки з тої причини, що присяжні судді в Коломиї складаються переважно з українських селян. Розправа відбудеться у львівському суді в осінній сесії. На лаві обвинувачених: Созант Букарчук, Антін Ватаманюк, Микола Радич, Михайло Сеньчук, Микола Сороган, Яків Менцала, Василь Реґуш, Юрко Павлюк, Федір Гарасимчук, Андрій Гаврилюк, Мих. Генчук і Юда Ґрайф.

БОЖЕВІЛЬНИЙ У ПОЛЬСЬКІМ СЕНАТІ.

На останнім засіданні сенату у Варшаві ввійшов на трибуну якийсь добродій Ґорчинський, який почав промовляти. Він увійшов туди без перепони і виступив з проектом нових бомб власної конструкції, які жертвував для добра Републики.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

КРАЙНА ПОРА І НАМ ЗАГОВОРИТИ.

Від двох місяців ведеться на сторінках „Свободи" й „Америки" завзята боротьба. Ведеться вона не за особи, а за принціп. Хто має побідити? Правда чи облуда? Стремлінне до свободи чи до рабства? Народна пословиця, яка каже, що правда все побідить, здійснилася, бо „Свобода", що вела боротьбу в обороні правди, побідила „Америку", яка брала в оборону біблійного фарисея та американського Яцкова. „Америка" наконець замовкла, чи тому, що вона спізнала свій блуд, розкаялася й пішла сповідатися, чи може на те, щоби накопичити свіжого болота, покищо не знати, і довірва час се покаже.

Та не в тім річ. Я хочу говорити про щось инчого. А саме: Ту, на мою думку, успішну боротьбу в обороні правди, чесности, поступу й характерности вели доси виключно люди світські, яких ми вважаємо за простих жовнірів, тоді як ми, священики, що вважаємо себе за офіцирів і провідників не лишень у справах релігійних але й чисто народних, відважно сховалися в кут і відважно мовчали. Люди світські борються за права нашої церкви; виступають проти конкордату з Польщею, хоча конкордат їх безпосередно не дотичить; борються проти целібату, хоча їм самим ніхто женитися не заборонює; борються проти обмеження прав і привілеїв церкви нашого обряду в рамах католицької церкви; — а ми, священики сеї церкви, котрих у перщій мірі сі справи обходять і дотичать, ані одним словечком за свої права не обізвемося.

Отці Духовні. Чи не стидно Вам?

Мені стидно, їй Богу, стидно глянути в очи котрогонебудь дописувателя до „Голосів Читачів". Я не припускаю ні на хвилинку, щоби всі ми так зматеріялізувалися, що втратили почуттє всякої ідейности, всього, що красне, взнесле й високе. Ні. Так зле ще не є. Я гарантую, що загал нашого священства в Америці, з малими виїмками, які лишень потверджують всяке правило, є чесним і ідейним, але, на жаль, під цю пору стерооризованим. Нема між нами лучности. Нема станової організації, яка нас до купи зводилаби, так що ми всі стоїмо одинцем, і тому легко нас зломити.

Правда, не вся тут вина на нашій лишень стороні, бо ми вже раз створили свою власну організацію, яка мала якраз на ціли нас лучити, і в біді, нещастю, хоробі поміч подавати. Та се товариство під іменем „Товариство священиче ім. св. Павла" новоприбувший Епископ не апробував і розвязав, думаючи, що найлекший спосіб правління се „дівіде ет імпера" (розділи а відтак прав). Безгранично послушні своїй власти священики уступили, товариство св. Павла розвязалося, а священики найшлися в тяжкім стані.

Під зглядом матеріяльним ми, священики, находимося в положенню, далеко-гіршім, як фізичні, фабричні або майнерські робітники, які, маючи свою робітничу юнію, подбали за справедливе й належне винагородження, а на случай слабости, старости чи нездібности до праці відповідне забезпечення. У нас, священиків, „бос" кождої хвилі може позбавити котрого небудь із нас становища й хліба, і в такім случаю за нами ніхто не вмішається, а на случай хороби, каліцтва або нездібности до праці, нас чекає жебрача торба, як се видно з приміру о. Копитчака, котрий, осліпнувши, мусить публично на дорогу до краю жебрати.

Під зглядом моральним ми стоїмо ще гірше ніж під зглядом матеріяльним, бо ми гірші невільники й раби. Нам не вільно мати инакших переконань, не вільно инакше думати, говорити або робити, лише так, як бажає собі сего наш Епископ. Нам не вільно противитися конкордатови з Польщею або целібатови. Нам не вільно протестувати проти обмежень прав і привілеїв західною церквою або проти вводження інновацій до нашого обряду. Нам не вільно навіть називати себе Українцями тай без апробати Епископа кусник хліба вмираючим з голоду українським інвалідам та політичним вязням післати.

Нас ніхто не питає про нашу думку, а як ми її вискажемо, то з нею не числиться. Два роки проминуло від приїзду Епископа до Америки, а за той час Епископ не вважав за відповідне ані разу скликати своє священство на спільні наради, щоби подумати над забезпекою нашої церкви в Америці, над способом утримання при церкві нашого народу, а головно нашої молодежи, над матеріяльним забезпеченнем нас самих і наших родин. Епископ нашої ради і нашого досвіду не потребує, а за се видає чимраз то нові прикази, щоби ми свій нарід обдирали, роблячи за се відвічальними нас самих. Хто більше нарід обдирає, хто більше Епископови посилає, той більше значінне й більшу ласку в Епископа має.

Коли завести бесіду з якимнебудь священиком, всюди чути нарікання на Епископа; на його непрактичність, нетакт, невирозумілість і сребролюбіє. Навіть ті, що стоять близче при Епископі та його довірєм і симпатією тішаться, — і ті поза очи на него нарікають і одного доброго слова про нього не скажуть. Одним словом, витворилася в нас атмосфера душна, облудна, нещира та шпіонська. Жити й працювати серед такої атмосфери неможливо.

По 8 літах опорожнення епископського престола, і священики і вірні затужили за своїм владикою і раз-у-раз при кождій нагоді слали просьби до римського престола за прислання нового пастиря, провідника і оборонця. Тому Епископ Богачевський просто не міг застати для себе кращого й кориснішого настрою. Священики й вірні сподівалися, що з хвилею приїзду нового Епископа українська католицька церква віджиє та збудиться з летаргу, в якім находилася через 8 літ адміністрації, та що цілий світ почує Його голос не лишень у релігійних, але й національних справах.

Так гадалося, а инакше склалося. Наша церква в Америці не лише що не двигнулася зі свого упадку, але під управою нездібного Епископа чимраз то більше стала падати. Епископ, якого обовязком є боронити прав свого стада, є байдужним фаталістом, який виправдує кождий удар, нанесений церкви, волею Божою. Одна громада за другою відпадає від католицької церкви, якій в Америці грозить повний упадок під управою непрактичного та нетактовного Епископа. Чемні уваги священиків Епископ ігнорує і з гнівом всяких совітів собі випрошує. Дійшло до того, що світські люди, свідомі й щирі одиниці, мусіли публично заговорити, і говорять до нині. То все довело до того, що авторітет Епископа, яко князя церкви, упав, і він самий не лишень що загально несимпатичний і нелюблений, але у многих місцях зненавиджений і вважаний за ворога свого обряду й свого народу. Священство, бачучи шкідливу роботу свого Владики і Його непоборимий упір, стало пасивним. Воно і не бере свого Епископа в оборону, ані покищо, руководячися своєю совістю, активно не виступає проти авторітету Епископа. З того користають внішні й внутрішні вороги, і ловлять рибку в каламутній воді. І конець кінців ми стали мимоволі перед остаточним питанием: до чого се йде, і що з того вийде?

Не треба думати, що як „Свобода" перестане писати, то привернеться спокій, мир і лад. Кождий розумний чоловік знає, що се неправдоподібне, й неможливе. Противно, писанне „Свободи" вийшло на користь, бо добуло на верха се, що, вже від довшого часу прикрите, затроювало воздух. Однак, само писанне чи говоренне про зло, чи про хоробу, зла не усуне ані хороби не вилічить. Тут треба найти спосіб, щоби се зло усунути й хоробу вилічити.

Тому, що ся справа не є приватної натури, але дотичить всю нашу українську католицьку еміграцію, тому, на мою думку, не можна принимати ради ч испособів заради, подані лишень одною якоюсь одиницею. Тут повинні висказати свою гадку всі інтересовані в тій справі члени нашої церкви й нашої нації, яким лежить на серци добро церкви й народу. Тому, на мою думку, для ратовання загроженої нашої церкви Епископ повинен скликати Синод, на якім повинні обговоритися всі пекучі справи, які відносяться до нашого релігійного й національного життя, з ним тісно злученого. На тім Синоді треба вимести сміття й бруд, які затроюють воздух і вносять хоробу в здоровий національний організм; привернути упавший авторітет Епископа; уложити певні правила і унормувати русло, яким мало б плисти надалі наше життє, релігійне й національне, в Америці; подбати про нашу будучність, а саме про наше молоде покоління в Америці й обєднати всіх нас в одну свідому українську католицьку громаду. На мою думку, Синод, се річ необхідна, бо інакше наша церква й наш нарід в Америці пропадуть.

Кінчу в тім переконанню, що так як доси голоси читачів вказували на хоробу, чиряки й болячки, які витворилися на церковнім організмі, так тепер ті голоси читачів подають спосіб успішного лічення сих хороб.

Український католицький священик.

З українського життя в Америці.

КАРНЕГІ, ПА.

В переломову хвилю.

Українська церковна громада переслала минувшого тижня збірку в сумі $25 через Обєднанне для політичних вязнів в Галичині. Тим хотіли ми не тільки дати поміч неустрашимим борцям проти нашого споконвічного ворога, але й заразом вшанувати память нашого народного генія, Івана Франка, — того великого поета пророка, що учив нас скидати кайдани рабства, а стреміти до світла й волі.

Ще перед місяцем заснувалось у нас Товариство „Боян", котре ставить собі за ціль згуртувати всю тутешню українську молодіж, піднести й воскресити народну свідомість, та дати почин до культурної і патріотичної праці. На внесення гр. Івана Патроша, одного з наших найсвідоміщих молодих громадян, поставлено в статуті окрему точку, що на всіх сходинах мається уживати тільки української мови, та мається плекати рідне слово. Під проводом нашого нового, ідейного учителя, п. Івана Петриканина, ми сходимося кілька разів на тиждень, учимося співу, приготовляємо концерти і аматорські представлення. Раз на місяць уряджуємо товариські сходини. Перші такі сходини відбулися в неділю, 29. серпня.

Наш парох мітрат о. др. Жук виголосив на початку промову, в якій представив нам обовязок пізнати наш нарід, наш рідний край, та научитися той нарід любити і для него працювати. Прекрасну, повну огня любови промову виголосив гр. С. Харитон: він не забуде ніколи тих сліз, з якими прощала його мати, виряджаючи в далеку Америку, не забуде й тої рідної землі, де нині плачуть українські матері, і до смерти тому рідному краєви служити буде. Відтак всі забавлялись весело і серця раділи, що ідеал праці для рідного народу стався так могучим і милим лучником тутешної молодіжи.

Хотів ворог припинити допомогу нашим гнобленим братам в краю, то наша перша відповідь: збирати жертви і як найбільше тих жертв слати братам!

В тій ціли Тов. „Боян" вибрало 15 колекторів, які поділили Карнегі на округи і що місяця будуть ходити від хати до хати і збирати складки, щоб їх відтак висилати через „Обєднанне" до краю. Правда, се труд не малий, бо треба не лиш праці, але й витревалости. Ось тут імена тих славних добровольців, що піднялись того труду і хочуть витревати в тій народній праці:

1) Стефан Харитон, 2) Іван Патрош, 3) Стефан Зенський, 4) Василь Патрош, 5) Евгенія Попівчак, 6) Марія Орищак, 7) Анна Зарічняк, 8) Марія Дрозд, 9) Анна Роман, 10) Анна Волинська, 11) Катерина Галущак, 12) Анна Салей, 13) Анна Гончар, 14) Андрій Кушнір, 15) Василь Пиш.

За се най буде їм велика честь і дай Боже щоб вкоротці ціла Америка була засіяна такими гарними робітниками.

Вкінці ще тут висказуємо Хв. Редакції Свободи нашу горячу вдячність. Вона сповнила велику патріотичну задачу, розкривши перед нашими очима всі хитрощі і затії ляцькі, якими Польща хотіла унеможливити несенне помочи нашим поневоленим братам та збиралась приспати на віки американську Україну. Та воно вийшло інакше: **нехай знають чужі і свої вороги, що отсе наступає переломова хвиля — не смерти але пробудження. Скрізь по Америці підноситься дух найкращих синів народу і вже гордо повіває синьо-жовтий прапор: ідемо у бій за наше українське імя, за нашу народну честь і волю. Під сей прапор отсе і ми, карнегійська молодіж, голосимося.**

Василь Пиш,
член Тов. Боян.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Чим є Союз Українок і яким остане.

В „Щоденних Вістях" число 228 з 22. серпня с. р. була поміщена допись під заголовком „Союз Українок в Америці, чи жіноча секція при Союзі українських робітничих організацій".

Щоби не мішати понять, що таке Союз Українок в Америці, а що жіноча секція при Союзі Українських Робітничих Організацій, подаю отсе пояснення.

Союз Українок в Америці се окрема і зовсім незалежна від ніяких других товариств жіноча організація, якої ціллю є: просвітнє й економічне обєднанне всіх українських жіночих товариств в Америці, звязки і співпраця у міжнародніх жіночих організаціях, пропаганда української справи серед чужинців; поміч і співпраця з українськими жіночими організаціями в Европі. Союз Українок буде дбати: про найлившу освіту і товариське життя українського жіноцтва через наради, збори, наукові відчити, бібліотеки, театральні представлення, концерти і вечерниці; б) видавати часописи і всякого рода письма, відповідаючі цілям товариства; в) засновувати діточі захоронки, посередництва праці, вакаційні оселі; г) засновувати і вести робітні предметів, входячих в круг праці жіночої, так на продаж як і на замовлення; д) попирати домашний промисл через уділювання своїм членам помочі і поради; е) устроювати вистави жіночих робіт і домашнього промислу; ж) взагалі заохочувати жіноцтво до просвіти і науки, ощадности і праці і нести своїм членам поміч моральну і матеріяльну на случай недуги, безробіття, чи инших невідрадних життевих обставин; з) на случай розвязання Товариства, переходить ціле його майно, коли послідні Загальні Збори инакше не порішать, на Союз Українок у Львові, з тим услівєм, щоби ужило його головно на цілі просвітної і економічної організації українського жіноцтва.

Я думаю, що цікаво буде знати шановній дописувательці „Щоденних Вістий", яка себе титулує „робітницею", що і всі членкині Союза Українок в Америці також робітниці, яких світогляд спрямований до цего, щоби працювати для народа, а не лишень для якоїсь групи чи партії.

Сумно і смішно стає, коли читаєш допись „Робітниці". В статті „Жінка і Школа" яка була поміщена в однім з чисел „Свободи" і яку „Робітниця" згадує у своїй дописі, добачила вона тільки кури і корови. Коли так, то шкода заходити з такими „поступовими" жінками в якунебудь дискусію.

Темною масою жили Українки в старім краю і „Робітниця" хотілаби, аби темною масою продовжали вони життє і в краю свободи й добробуту. Би якже инакше зрозуміти її допись, як не напад на Союз Українок в Америці за те, що він відважився пропагувати українську жіночу школу.

Ми не забуваймо, що Союз Українок в Америці помагає також політичним вязням, інвалідам, захоронкам і иншим українським інституціям в краю. В справі українських політичних вязнів інтервенював у International Committee for Political Prisoners.

Коли ми будемо мати тільки таких „Робітниць" як шановна дописувателька „Щоденних Вістий", то цілком певно, що українська справа буде спати сном блаженних, бо особи, які ширять неохоту і зневіру, убють найкрасші змагання живого елементу. Нам треба учитись, і то много, щоби добре зрозуміти, що сила народа не в роздорі а в єдности і праці.

Я певна, що якби членкині жіночої секції при „Союзі Українських Робітничих Організацій" потрудились пізнати програму „Союза Українок в Америці", то всі як одна приступили би в його члени і спільними силами могліб добиватись волі і хліба. „Союз Українок в Америці" все радо служить інфармаціями. Просимо тільки по них звертатись.

Українська Робітниця,
член. Союза Українок
в Америці.

БЕРНАРД ШОВ І СВОБОДА СЛОВА:

Цими днями святкував 70-ліття своїх уродин один з найвизначніших сучасних письменників, англійський драматург Бернард Шов. Шов є одним з найбільше немилосердних критиків англійського імперіялізму та лицемірности. Тому не диво, що англійський уряд не хотів приєднатись до свята, влаштованого в його 70-ліття робітничою партією та його почитувачами. Консервативна, найбільша партія запротестувала щоби давати бенкет у честь Шова в будинку парляменту. Аранжер бенкету, бувший премієр Ремсей Мекдоналд, мусів перенести його до приватного готелю. Уряд, лякаючись злоби Шова, готов був піти на компроміс і вислати своїх делегатів, одначе зі застереженням, що Шов стримається від політичних уваг у своїй промові. Шов відкинув цю пропозицію. Якже би він міг промовляти не на злобу дня і не про англійський устрій! Він почав свою промову від спростовування легенди про свою величину, впевняючи, що „великі люде" — це гумбуг XIX. віку. Тільки англійський уряд наздужає ще на манію величности, коли хоче відрізати Египтянам воду Нілю, або припинити свободу слова своїм громадянам. „Свобода слова в державі — сказав Шов — це не спроможність говорити про річи самозрозумілі, мов придорожні стовпи на добре вдержаним шляху, а спроможність говорити про справи спірні". І на тему цих спірних справ сказав Шов стільки еретичних думок на адресу Англії, про її справедливість та суспільний лад, що його товариші по парі, такі визначні письменники, як Гельсуорті та Беррі, імовірно не жалували своєї заяви, що не можуть узяти участи в святі такого непоправного молодечого „протестанта", соціяліста, критика та ідеаліста! А англійський уряд, на доказ, що не є таким ворогом свободи слова, як казав Шов, не робив ніяких ґруднощів, щоби всю цю розторощуючу його критику огосити в міліонах ґазетних примірників і радієвих голосів.

НА ПОМІЧ СТРАЙКУЮЧИМ В ПАСЕЙКУ, Н. ДЖ.

NEWARK, N. J.

Український Народний Комітет зібрав добровільні жертви від гостий на Пікнику 28. серпня суму $15.00 для страйкуючих в Пасейку, Н. Дж. Щиро дякуємо за жертви і просимо незабувати про дальші жертви при кождій нагоді. Гроші шлемо на руки нашої часописи „Свободи". 208

ЗА УРЯД У. Н. К.:
І. Гриник, секр.

—o—

ЗІСТАВЛЕННЄ

з присланих жертв для страйкуючих ткачів в Пасейку, Н. Дж., на руки Адм. Свободи до 31. серпня б. р.

McKeesport, Pa., відділ 132	$24.00
Perth Amboy, N. J., відділ 155	16.45
Cohoes, N. Y., відділ 57	26.00
Philadelphia, Pa., від. 239	10.00
Bridgeport, Conn., від. 59	6.25
Philadelphia, Pa., від. 163	5.00
McKees Rocks, Pa., М. Плитич і Г. Сидор	6.00
Разом	$93.70

Повисшу суму переслано до General Relief Committee, Textile Strikers, Passaic, N. J., що посвідчає понисше письмо:

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Dear Friends:—

We thank you for your check for $93.70 representing contributions sent to your newspaper by your readers. We enclose our official receipt №10229.

We appreciate your cooperation. As you no doubt know the U. T. W. has issued a charter organizing the Passaic strikers into Passaic Local, № 1603, U. T. W. At a meeting of 10,000 strikers last night Weisbord said farewell as he is leaving the strike as agreed between the U. T. W. and the strikers. It was a stirring meeting, the strikers pledging themselves to carry on the brave fight they have waged for the past seven months.

Of course, the strike is not yet over. We must continue our relief work until the strikers go back to the mills victorious. If our friends and sympathizers will but continue the splendid support they have given for the past seven months, we can continue to supply the strikers with food and their children with milk until the strike is won.

The 16,000 textile strikers appreciate your support and hope for your continued cooperation.

Fraternally,
ALFRED WAGENKNECHT,
Relief Chairman.

ПОЗІР! ТРЕНТОНЦІ! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ

— устроюється —

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 11. ВЕРЕСНЯ 1926

В ГАЛИ НАРОДНОГО ДОМУ
18 Вудлян стріт

Початок о год. 7-ій вечером.
Вступ для мущин 35 центів
для женщин 15 центів.

Весь дохід призначений на памятник І. Франка.

До численної участи запрошується всіх щирих Українців. 208

ПОЗІР! — STAMFORD, CONN.!

ЗАХОДОМ ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ

— уладжуєсь —

В СУБОТУ, 11. ВЕРЕСНЯ 1926
о годині 7-ій вечером
В ГАЛІ ЦЕРКОВНІЙ
при Гревіч Евеню

ВЕЧЕРОК

В ПАМЯТЬ ІВАНА ФРАНКА
зі співами, деклямаціями і скрипкові соля.

Також власними силами відограється комедію в 3-ох діях під наголовком

ПАН МАЙСТЕР КОПИТКО

Вступ на галю 50 центів.

Сим запрошується всіх Українців в Стамфорд і околиці взяти участь в сім святі. Тікети будуть продаватися при вході на галю. 207-8

Уряд Читальні.

ПОЗІР! ПОЗІР!

—I—

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свободи", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належність за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належність має бути присилана враз з даним оголошенням будуть ласкаві за кожде написане з оголошенню одно слово числити 2 цт коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Винаток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 днів перед днем оголошення їх в часописи, так, що колиби виникла сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схочуть придержуватися [illegible] не можуть мати нарікати на часопись, що непоміщено їх оголошення чи оголошень.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Андрія, від. 128, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітинг відбудеся дня 12. вересня, о годині 1-ій пополудни ,в гали церковній, 2445 Іст 31 улиця. Проситься всіх членів прибути на мітинг, бо єважна справа до вирішення, котра вже була порушена на кількох мітингах. — Волод. Каршень, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 220, подає до відома всім своїм членам, що піврічний мітинг відбудеться в суботу, 11-го вересня, о годині 7-ій вечером, в гали парафіяльній, 4950 Палайна ул. Сей мітинг мав відбутися минувшоог місяця, але зістава відложений з браку відповідного числа членів. Обовязком кождого члена прийти на сей мітинг. Неявившийся член підлягає карі. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свої залеглости, в противнім разі будуть суспендовані. — Іван Чорній, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Зап. Січ, від. 75, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться в неділю, 12-го вересня, о 1-ій год. пополудни, в гали під ч. 3464 Cicotte Ave. Щоб наше Товариство не лишилось від других, то мусимо зійтись хоч оден раз на мітинг і полагодити найважнійші справи, котрі не можуть рішатись без членів. Подаю всім членам до відома, що я не буду ходити по домах за вкладками, тілько з кождим поступиться після права. — Стефан Лідула, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляє всіх своїх членів, щоб явились конечно на слідуючі збори дня 12. вересня, точно о 12-ій годині. Будуть важні справи до обговорення, а іменно справа чартеру і справа назви Товариства. Прошу явитись всі, щоб опісля не було нарікань, що зробили одиниці. Найліпше прибути на збори і справу розібрати на місци. — Ст. Хомяк, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. імени Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться дня 12. вересня, в неділю, о 1-ій год. попол., в гали церковній при Чарлс ул. Проситься всіх членів прийти на той мітинг. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости на тім мітингу. — П. Казюта, предс.; Ант. Зубка, кас.; Ів. Іванішів, секр.

ВИЛКС БЕРИ, ПА. Бр. св. Василія Великого, від .278, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітинг відбудеться в неділю, дня 12. вересня, в гали церковній зараз по Сл. Божій. Повинністю кождого бути присутним на сім мітингу. Неявившийся член заплатить 50 ц. кари, а урядник 1.00. Коли член не повинується тому, буде суспендований після статута. — Йосиф Крохмалюк, секр.

РОМ, Н. Й. Бр. св. Хрх. Михаїла, від. 121, повідомляє всіх членів, що мітинг відбудеться дня 12. вересня, точно о год. 2-ій пополудни у пана Stanley Dabrowski, Copper City Hotel, 210 S. James St., Rome N. Y. Члени, котрі залягають з вкладками, зволять вирівнати, бо інакше будуть суспендовані. Неявившийся член на мітинг заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Дм. Іванців, предс.; Семен Свиридюк, кас.; Вас. Чуйко, секр.

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 93, повідомляє своїх членів і членкинь, що квартальний мітинг відбудеться в неділю, дня 12-го вересня, о 2-ій годині пополудни на гали під ч. 492 Mill St. Кождий член має прибути, а довгуючі повинні вирівнати свої вкладки. — Конст. Бабій, предс.; Мих. Дубаневич, секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що звичайний мітинг відбудеться в суботу, 11-го с. м. в гали церковній, 34 Біч ул., о год. 7-ій вечером. Кождий член обовязаний прибути на час, бо є справи до полагодження, а найважнійша справа пікніку, котрий відбудесь дня 12. с. м. — М. Галькевич, секр. фін.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, дня 12. вересня, точно о год. 2-ій попол. в кУраїнській Хаті, 2240 Грейлін. ул. Є кілька важних справ до полагодження тому проситься всіх членів бути присутними на час. На сих зборах будесь роздавати статут У. Н. Союза для кождого члена. Також проситься привести своїх знакомих, котрі ще не є членами, а бажають вступити до У. Н. Союза і до Товариства. — Йосиф Кульчицький, предс.; Іван Курчак, рек. секр.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, відділ 211, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинг відбудеться 12-го вересня ,точно о 2-ій годині пополудни під ч. 197 Tompkins St. Проситься всіх членів явитися на час, бо на сім мітингу буде богато справ до полагодження, як рівнож вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00 дол. — М. Кость, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Уряд Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 292, повідомляє своїх членів, що мітинг відбудеться в неділю, 12-го вересня в гали при Кліпер, точно о годині 1-ій пополудни. Тому, що є дуже важні справи, присутність кождого члена конечна. Пир сій нагоді кождий член дістане новий статут У. Н. Союза; також ді, котрі ще не мають фотографії з ювилею, будуть могли дістати. Проситься тих членів, котрі мають звичайне платити по 2 до 3мі сяці, щоб на далі так не робили; бо се робить непотрібні замішання, як для місцевого уряду, так і в головнім уряді. — Д. Запотічний, предс.; П. Козел, секр.; Т. Медвідь, касієр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Вас. Великого, від. 364, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що триквартальні збори відбудуться в неділю, дня 12. вересня, зараз по Сл. Божій в гали церковній. Обовязком кождого члена явитись на зборах. Члени залягаючі з вкладками зволять вирівнати свої залеглости, в противнім разі будуть суспендовані. На зборах будуть рішатись важні справи, як справа Сиротинця, справа балю, роздання нових статутів і ин. Будеться приймати нових членів до Бр. і У. Н. Союза без вступного. Кождий член обовязаний приєднати хоть одного члена. — Іван Сенюта, предс.; Д. Рибачок, кас.; Іван Сподар, секр., 2925 Ambler Ave.

ПОЛІТИКА І ГОРІВКА.

(Допис з Парижа до львівського „Діла").

I.

Тутешні симпатії для Америки, цебто для Злучених Держав Півн. Америки, з кождим днем більше пронадають, а антипатії помітно ростуть. У пресі це видно; в розмовах може ще більше.

Зрештою чимало познак, між ін. і великі удачі неприхильного Франції сенатора Бори, показують, що й по тім боці великої води любов до Франції щораз дальше погасає та що її місце займають більш або менш оправдані докори ізза імперіялізму з одного боку, нетерплячість вірителя проти довжника з другого.

Де-де то нині вони— ті дитирамби французько-американської любови, з 1917-их і 1918-их років, на тему братерства зброї й ідей, в спільній боротьбі за демократію і визволення націй! Де вони, де? Демократія, правда, запанувала не тільки по Европі, а й у Малій Азії і в Єгипті. Але визволення націй? Цур і пек! — скаже наш земляк, що на своїй шкірі відчуває, яке то саме національне „визволення" приніс нашому світови союз французької романтично-республиканської красномовности з вілсонівсько - пуританською фразеольогією.

Одначе не про те хочемо нині говорити. Тай — хоч як воно цікаве й повчаюче — не про французько-американські відносини в цілім їх обемі, а хочемо тільки, взявши товчок від алькогольної точки серед причин французького невдоволення Америкою, задержати кілька хвилян уваги нашої громади на алькогольнім питанню політики в Америці і — ще деинде.

II.

Широкі верстви французького громадянства (продуценти й робітники виноградної, винної і лікерної промисловости) на великих полосах багатої ріжноманітними породами вин, і зіл французької землі, від области ренських вин почавши, областю Піренейських лікерів скінчивши, — дуже діймаюче відчувають заборону ввозу алькоголів до Америки. З введенням заборони алькоголів у Злучених Державах. Франція втратила один із найпоемнійших ринків збуту для одної з головних своїх галузей продукції. Америка була раніше, в парі з Англією і Росією, головною споживницею французького алькогольного промислу. Росія нині заливається самогонкою, одні хиба „непмани" і верхи компартії в замкнених кімнатах вливають у себе сумнівного походження „шампани": в торговельнім білянсі Франції, російський ринок майже ніякої ролі нині не грає. Американський алькогольний ринок — мало що більше. Не можна, річ певна, сказати, що Франція нині, мовляв, зовсім не вивозить алькогольних напитків до Америки: істнує, кажуть, ціла окрема фльота для контрабанди алькогольних напитків, між ин. і з Франції в Америку. Як на контрабанду, то вивіз той великий і небувалий, — але як на торговельний білянс в порівнанню з позиціями із щасливих „передзаборонних" часів, то вивозна скількість французьких вин і лікерів зникаючо маленька. Нетакими то скількостями можна заткати прогалини в торговельнім білянсі, тай не такими числами зароблених долярів сплачувати рати і проценти міліярдового французького воєнного довгу в Америці.

Повоєнні довги висловлюються числами астрономічними і про те, щоб їх можна було сплатити готівкою, хочби в третім або шестім поколінню, не може бути мови. До певної міри тільки сплачувати їх можна витворами праці і сирими матеріялами — на скільки одних і других країні-вірительці треба і на скільки вони не роблять конкуренції їх власній внутрішній продукції. Таким чином німецький воєнний довг Франції був би неможливий до сплачення, якби не обставина, що Німеччина має, і то в сусідстві французької границі, велику угляну продукцію, без якої не може обійтися сусідня французька металюргічна промисловість; сплати німецького довгу Франції доконуються в головному німецьким углям.

Але чим має Франція платити довг Америці? Перфумами й пудрами? Жіночими модами? Певна річ, також ними, тай вони немаловажна позиція в торговельнім обороті Франції. Одначе все таки самими тільки крамами і спідничками Франція і за 1000 років не сплатила би міліярдів долярів Америці. А вин і лікерів Америка не приймає...

Відси — невдоволення, далі досада.

III.

Могуча французька алькогольна продукція — чи можна дивуватися? — не приймає американської заборони з заложеними руками. Навпаки, вона хоч тихо, але дуже діяльно заходиться, щоб заборона ця пропала. Так, не без моральної і матеріяльної підмоги з Франції ведеться в Америці широка пропаганда за знесенням або бодай полекшенням закону про заборону; істнує-ж у Франції високо патронована організація пропаганди французьких вин за границею. А цілям тих заходів служить між ин. також добре тут поставлена організація дослідів над результатами горівчаної заборони в Америці: спеціяльні наукові й публіцистичні книжки, статті в місячниках і газетах, публичні виклади. Кому цікаво, той легко може з тієї документації познайомитися більш або менш докладно також з політичною стороною, а як хоче, то й товариською й культурною. Можете здогадатися, що цікавости тієї не хибує нашому братові, Галичанинові, якого рідна країна положена на тій точці земної кулі, на якій так привабливо і принадно з давніх давен схрещуються психольогічні, товариські і загально-культурні впливи й результати впливів — клясичних польських „вудечок", „шпаґатувок", „канапечок" і „гандельків" з впливами й наслідками впливів — російських монопольок, самогонок, закусок і „кабаків". І з усім тим , що з усіх тих благодатей неминуче тягнеться у формації одиниць і громадянства...

Одначе про все те — може колись иншим разом. Нині буде з нас доволі, коли за добре поінформованими глядачами повторимо здогад, що безумовна заборона алькоголю в Америці буде мабуть незадовго знесена, а на її місце прийде законодавство, яке обмежуватиме консумцію алькогольних напитків до вин і легких родів пива. Таким способом американське законодавство підірвалоб ноги страшенній деморалізації, спричиненій прогібіцією в деяких немаловажних американських кругах. Деморалізація та виявляється в моднім і шикарнім (бо то заборонений овоч) розпоюванню шкільної молоді обох полів алькоголем добутим „таємними" дорогами контрабанди, — тай в істнуванню цілої кляси знаменито зорганізованих контрабандистів, посередників і продавців алькоголю, кляси, якої істнування побудоване на заразливім і страшеннім у наслідках погорджувані законами.

У Франції вже й така розвязка (вина, без лікерів) була би принята радісно, а Америка в якости допущених алькогольних напитків сталаб осьтак майже на тім рівні, на якім стоїть Франція.

Бо треба знати, що широка маса французької людности — селянство, робітництво, дрібне й середнє міщанство важких, високопроцентових алькоголів майже зовсім не пе. Коняки і лікери пють богачі, тай то тільки при кінці обідів, з чорною кавою, по одній маленькій чарочці. Головна маса сильних горівок іде за границю, чужим. Дуже багато в Польщу. Француз пє низько-процентові „апєретиви", звичайно з водою, і розмірно багато столових вин. Особливо чорноробочі робітники випивають свого „червоного" тричі денно, при сніданню, обіді і вечері по нів-літрі пересічно. Серед таких звичаїв при великанській консумції вин, пянства у Франції так як би не було. Бо щоби впитися легким вином, випивавши при їді, на це требаб робітникові випити не знати кілько літрів, може навіть відер. А це неможливо. Наслідком того бачити пяного в Парижі — річ крайно рідка й виїмкова. До тогож підхмілля, спричинене вином, не має того характеру грубости, безтямности, здеклясованости, що їх виявляє похміля від важких німецьких пив, або польсько-русских горівок, або навіть англійсько-скандинавських житнівок. Навпаки! Коли горівчано-пивне пяничання неминуче погашає іскру Божу в людині і похиляє її до землі, то підразні настрої, викликані самим тільки вином, розбуджуючи душу і розвязуючи уста, внесли і вносять свою пайку в те особливе духове явище, яке знаємо під назвою французького „еспріт", французької конверзації, французької товариськости. Підрізуюче духа пиво і понижаюча людину горівка — то страшенні язви таких країв, як Польща і Росія. Вони в тих краях спричинили вже і далі спричинюють безконечні спустошення, особливо в інтеліґентській верстві. Не можна без шкоди для загалу народу кінчити кожне засідання партійної екзекутиви, виділу, надзірної ради — в „гандельках" чи „кабаках", на заливанню горла горівками і вливаного безміру пива в шлунок. То амінь усякому духовому підемові. То нівечення молодих рекрутів даної організації. То причина ідейного задеревіння. То одно з жерел культурних, політичних, можна сказати, національних нещасть як Варшави, так і Петрограду.

Велика заслуга французької й американської демократій в алькогольнім питанню: що вона ті правди показала й доказала — до ужитку всіх народів, під усіма підсоннями.

В. Левицький.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і чітко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для цілого загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „довгих" дописий з домаганнєм „сейчас" поміститм, бо се звичайно тілько показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стаття і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту, а до того й не жадати звороту таких віршів.

Адм. „Свободи".

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто змінює свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу........
....
Улиця........
Почта........

Нова адреса є:

Число відділу........
Имя........
Улиця........
Почта........

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
